

ELLA WASE 1929-2022

Ella Karlsson föddes i Björnlunda socken, Sörmland, 2 januari 1929, som det tionde barnet i Hilmer Karlssons och hans hustru Helgas, född Andersson, barnaskara. Av dessa var nio i livet. Föräldrarna var tidigast statare, men 1934 köpte de det lilla hemmanet "Svenstorp" i Jönåker, Lunda socken, Sörmland. Där kom Ella att växa upp till dess hon 14 år gammal, 1943, flyttade hemifrån för att försörja sig själv. Det var så det gick till på den tiden – även om nutidens unga inte kan fatta det.

På den här tiden var fattiga flickors lott ofta att ta anställning som piga, eller barnsköterska i privata hem, vilket också Ella gjorde. Det ledde till att hon 19 år gammal hamnade som barnflicka på Herrhagsvägen i Svedmyra, för den treåriga Jeanette, dotter till köpman Jean Wase och hans hustru Anna-Lisa, född Hjelm. Den platsen skulle förändra hela hennes liv.

Den första bilden på Ella.

Ella och Jeanette.

Förälskelse uppstod mellan Jean och Ella, vilket ledde till skilsmässa från Anna-Lisa, där dottern fick växa upp. Utan bostad skulle nu Jean och Ella börja ett nytt liv, i början under vissa strapatser. När sonen Jean junior ("Lill-Jean") fötts 1951 fick de under sommaren bo i en liten stuga om 10 m², där dessutom den blivande svärmodern skulle bo med dem – eftersom den gotlandsresa denna blivit lovad, till sonen Walters sommarhus, inställdes.

Förälskelse uppstod mellan Jean och Ella, vilket ledde till skilsmässa från Anna-Lisa, där dottern fick växa upp. Utan bostad skulle nu Jean och Ella börja ett nytt liv, i början under vissa strapatser. När sonen Jean junior ("Lill-Jean") fötts 1951 fick de under sommaren bo i en liten stuga om 10 m², där dessutom den blivande svärmodern skulle bo med dem – eftersom den gotlandsresa denna blivit lovad, till sonen Walters sommarhus, inställdes.

med dem – eftersom den gotlandsresa denna blivit lovad, till sonen Walters sommarhus, inställdes.

På Svedmyraplan med Jean och Kenneth våren 1953.

Påföljande år föddes den andre sonen, Kenneth, men då hade de fått lägenhet på Frimärksvägen i Svedmyra. För att spara pengar och vara praktiska gifte sig Jean och Ella (i hemlighet till släktingarnas förtret) samma dag som den nye sonen döptes, 27 september 1952. Eftersom bröllopet redan var avklarat så blev inte minstingen, Dick som föddes 1955, döpt.

Redan från förste sonens födsel såg "pappa Jean" till att familjen hade sommarboenden. De första åren hyrde man på Risholmen, Bergholmen och Torsby. Men 1957 inköptes en sjönära stuga på arrendemark på Getryggen i Grödinge,

Dick har anlänt.

vilken Jean och Ella inte bara tillbringade sommartid på, utan även helger, sedan arbetet slutat på lördagen. 1962 skedde en annan avgörande händelse i familjens liv. Då återbesökte "pappa Jean" med familjen sin barndoms Gotland, vid Austers i Elinghem, som han

Huset på Gettryggen några år senare.

inte besökt sedan 1943. Och familjen blev fast. På en omväg blev Jean och Ella ägare till brodern Walters hus och hädanefter tillbringades somrarna där. Ella kom att älska båda ställena.

1964 fick Jean akuta ekonomiska svårigheter och Ella blev ägare av Gotland. Det var en mycket knaper tid och inför julen samma år kände hon viss förtvivlan. Nu skulle familjen klara sig enbart på den frukt- och blomsteraffär som låg på Ringvägen 125 i Stockholm, vilken då anställda hade drivit den hade gått med förlust för att de – som ”pappa Jean” uttryckte det – hade rymliga samveten. Men som familjeföretag bar den sig och ekonomin blev långsamt bättre.

Butiken på Ringvägen.

Något som alltid varit mycket viktigt i familjen har sång och musik varit. Det kanske låter som en klyscha, men att sjunga tillsammans var en så

"Fostersonen" Kent mellan sönerna "Lill-Jean" och Kenneth.

viktig och rolig del i familjens liv att traditionen är lika stark än i denna dag då detta skrivs, även hos flera av Ellas barnbarn. Våldigt viktiga var Evert Taubes sånger, men särskilt viktig var en sång av Lasse Dahlquist, "Då börjar livets vår". Den var populär då Jean och Ella blev förälskade och den fastnade som deras "egen sång".

Barnen blev äldre. Äldste sonen, "Lill-Jean", var tekniskt lagd, målmedveten och duktig på det området. För honom skulle det gå bra ekonomiskt i livet. De bägge andra sönerna, Kenneth och Dick, hade fått en intellektuell läggning, som innebar mer oro för deras framtida ekonomi. Ella kunde dock mot slutet av sitt liv summera, att de i olika grad klarat sig.

I december 1969 blev situationen kritisk. Jean och Ella skulle ha gäster, men den förstnämnde började få andningssvårigheter och tryck över bröstet. Ambulans tillkallades tillräckligt snabbt för att klara honom från att dö i hjärtinfarkt. Nu fick Ella ensam ta över ansvaret för familjeföretaget, Ringvägen 125. Det ledde till att det avvecklades redan 1974 och istället började hon arbeta som "hemvårdarinna" för sjuka barn. Ett arbete som inte var välbetalt men som på något vis var karaktäristiskt för henne. Både hon och Jean

hade rymliga hjärtan och hann, medan han levde, inrymma ”fostersönerna” Kent och Franken. Senare tog sig Ella ensam an Viktor.

På 70-talet försvann också sönerna från hemmet och de första barnbarnen föddes – Jessica (1974) och Mattias (1977) i ”Lill-Jeans” första äktenskap. Nu hade Jean och Ella mer tid för sig själva och

Mattias i Hammarbymössa.

gjorde många resor till Finland och Tyskland med vänner och hade mycket roligt ihop. På somrarna umgicks man med de gamla vännerna på Gotland, med Sigge och Anna-Lisa i spetsen, liksom sönerna och deras vänner. Men katastrofen låg på lur. 1979 drabbades Jean av cancer i magen och opererades. Familjen stod vid hans sida varje dag, inklusive dottern Jeanette, men Ella förtvivlade. Hon trodde att hon skulle mista honom.

Jean med gitarr, Sigge och Anna-Lisa på Gotland..

Jean red dock ut den stormen och fick tre år till då han fortfarande levde. Det fjärde året var han så märkt av cancer, som återvänt, att det inte fanns någon återvändo. 8 juli 1983 blev Ella änka.

Ensamheten blev svår att bära för Ella, särskilt som barnen var upptagna av egna familjer och arbeten. Jean hade också rått henne att sälja huset på Gotland, för sönerna var så olika att han trodde att de aldrig skulle kunna komma överens. Han tog ett löfte av

En hel drös barnbarn på Grödinge 1991. Ludwig, Lucas, Markus, Mattias, Emelie och Johan.

henne att sälja, men efter hans bortgång kunde hon inte. Hon älskade stället alltför mycket.

En tröst i ensamheten blev i hög grad de nya barnbarnen, vilka föddes i en rask takt. Först kom Johan 1986, så följde Lucas och Emelie 1987, Markus och Ludwig 1989 och så Leo[nard] 1992. Men, dessförinnan hade också det första barnbarnsbarnet, Amina, fötts 1991.

”Det var den roligaste tiden” sa Ella om då barnbarnen var små och hon fick ha dem omkring sig. Men plötsligt var familjemedlemmarna alltför många för att få plats samtidigt på Gotland på somrarna. Ett par av sönerna ville inreda vinden och kanske bygga mer, men för att undvika att de inte skulle komma överens bestämde sig Ella för att hon skulle bekosta materialet själv. Bygga, dra el och gräva fick sönerna göra, men hon skulle stå för det ekonomiska själv. Hjälp hade hon också av ”fostersonen” Kent, som bidrog med mycket gratis för måleriet.

”Bruna huset” tillkommer 1996.

Hur skulle förändringarna då finansieras? Ella tog extrajobb med städning och annat på sin fritid och efter pensionen 1996. Alla förstod inte hur mycket hon slet för att få allt att gå ihop, trots sönerns bistånd på olika sätt. Men det bar och bostadsytan vid Gotlandshuset expanderade. Samtidigt hade hon fortfarande vänner, särskilt ”tjejerna” på Grödinge, som hon tog med ned till Gotland och for på olika visiter med, ända till Nordingrå.

Under det nya årtusendet föll vännerna ifrån. Inte för att de valde det själva, men döden och seniliteten skördade sina offer. Samtidigt blev barnbarnen vuxna och upptagna av sina egna liv, utbildningar, flick- och pojkvänner och karriärer – och fyra av dem fick även barn innan Ella själv gick bort.

De sista åren var sönerna henne närmast, samtidigt som krämporna blev allt värre. Det hade börjat redan i 50-årsåldern med myrkrypningar i benen – vilka husläkaren på Stureby vårdcentral inte tycktes kunna lindra. Artros slog till i ben och händer och Ella bestämde sig för att sluta köra bil. Myrkrypningarna och värken i

Sonsonen Ludwig på besök från England 2021.

benen gjorde att sömnen blev dålig och oregelbunden. Samtidigt gjorde artrosen att hon fick allt svårare att utföra saker som stimulerade henne. Ella, som alltid varit full av energi och rastlöshet för att göra nånting, tvingades mot sin vilja att bli sysslolös. I slutänden klarade hon inte ens att läsa. I kombination med att hennes intellekt aldrig påverkades av demens, eller på annat sätt, blev situationen ohållbar. Det sista året ville hon bara slippa från plågan. Samma plåga som det inhumana svenska samhället inte tillät henne att slippa. Från covid-epidemien bodde hon mestadels hos sonen "Lill-Jean", som nu sedan många år var den ende Jean, omväxlat med boende i den egna lägenheten. Men i slutet blev även det ohållbart. Tack och lov blev dock hennes vistelse på långvården inte ens en månad lång.

När Ella äntligen, enligt sin egen önskan, avled 02.15 på morgonen 30 november 2022 – 93 år 10 månader och 28 dagar gammal – var det en befrielse för henne. Ella var inget helgon – för sådana finns inte på riktigt. Men, om några kommer nära att vara det så är hon bland dem.